

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ BULGARĂ
CLASELE a V-a – a VIII-a**

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă bulgara* reprezintă oferta curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a. Conform planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, limba și literatura bulgara maternă are alocate 4 ore pe săptămână.

Concepția acestei programe are în vedere *Nota de fundamentare a planurilor cadru pentru învățământul gimnazial(2016)*, *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)* – document european de referință, instrument care susține necesitatea unui set de competențe cheie care să îi permită viitorului cetățean să se adapteze în mod flexibil la o lume caracterizată prin schimbare rapidă și profundă interconectare, precum: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală.

Programa de limba și literatura maternă bulgara favorizează abordarea învățării din perspectivă inter- și transdisciplinară, conform prevederilor din *Legea educației naționale*, urmărind:

- înțelegerea faptelor de limbă și a coerenței lor structurale, pornind de la mecanismele esențiale de generare a mesajului în comunicare orală și scrisă;
- asigurarea controlului uzului comunicării lingvistice în activități de ascultare, vorbire, lectură și scriere, în raport cu norma limbii bulgare materne în vigoare;
- cunoașterea și înțelegerea elementelor fundamentale de ordin lexical și gramatical, comune limbii bulgare și altor limbi moderne (slave sau din alte familii), într-o viziune sincronică;
- dobândirea unor competențe de lectură pe care elevii să le poată folosi în contexte diverse de viață în școală și în afara ei;
- asumarea valorilor etice și a idealurilor umaniste naționale și europene, definitorii pentru omul modern, necesare propriei dezvoltări afective și morale, având ca reper modelul sociocultural contemporan.

Limba și literatura bulgara este o disciplină complexă, care cuprinde, în manieră integrată, trei componente:

- componenta lingvistică, aparținând științelor limbii, care asigură uzul corect și eficient al limbii;
- componenta interrelațională, aparținând științelor comunicării;
- componenta estetică și culturală, aparținând literaturii ca artă a cuvântului.

Componenta lingvistică asigură baza dezvoltării la elevi a competenței de comunicare, prin înțelegerea importanței codului lingvistic, esențial pentru comunicarea eficientă. Învățarea corectă și dirijată a normei limbii literare are un rol reglator pentru comunicarea corectă și nuanțată în limba bulgara, având în vedere experiența de învățare a elevului, anterioară perioadei de școlaritate.

Astfel, se dezvoltă componenta tranzitivă a comunicării, în raport de complementaritate cu cea reflexivă, fapt care fundamentează conștientizarea identității de către fiecare elev și contribuie la dezvoltarea psihosocială și culturală armonioasă a acestuia.

Totodată, raportarea la normă, precum și înțelegerea variațiilor admise de aceasta asigură succesul în activitatea de învățare formală, nonformală și informală reflectată în complexitatea universului cognitiv al elevului.

Componenta interrelațională vizează dobândirea competenței de comunicare, în sens larg, bazată pe comunicarea orală sprijinită pe elemente de retorică, în corelare directă cu deprinderile de comportament comunicativ, dar și pe comunicarea scrisă, prin aplicarea, în manieră complementară, a procedeelelor tradiționale și moderne de comunicare.

Prin valorificarea acestei componente, disciplina limba și literatura bulgara maternă asigură conștientizarea de către elev a faptului că orice act de comunicare se bazează pe punerea în comun a informațiilor transmise prin mesaje de către toți participanții la procesul de comunicare și are ca efect imediat sporirea experienței cognitive individuale.

Totodată, comunicarea impune și respectarea unor norme comportamentale care asigură starea de confort social și cultural, cu manifestare dincolo de mediul școlar și cu efect pe tot parcursul vieții.

Componenta estetică și culturală vizează sensibilizarea elevului, prin apelul la dimensiunea afectivă a personalității.

De asemenea, prin receptarea mesajului unui text beletristic, elevul are acces la modele/antimodele existențiale, fapt care asigură activității de învățare un rol reglator în relația individ-societate. Literatura deschide perspectiva unor alternative ficționale la modelul social, fiind, pentru elev, un spațiu al jocului de rol care îi poate facilita inserția socială în viața de adult. Studiul literaturii bulgare vizează și modelarea universului cultural, respectând particularitățile fiecărui elev, tocmai prin

posibilitatea pe care acesta o are de a selecta, prin lectură, modelele care i se potrivesc personalității și structurii temperamentale. Astfel, studiul fenomenului literar dezvoltă și stimulează creativitatea, contribuind substanțial la definirea individualității, ca expresie a libertății de receptare, și la conectarea acesteia la modelul social în care trăiește elevul.

Limba este instrumentul principal de organizare a gândirii și este compusă din sisteme interdependente de semne și simboluri a căror menire este crearea de sens, prin transmiterea de mesaje. Prin limbă, se construiește identitatea personală și cea națională a culturii de origine, precum și relațiile interpersonale, care favorizează inserția socială.

Învățarea limbii bulgare ca limbă maternă începe de la naștere și continuă pe tot parcursul vieții, fiind mijlocul de exprimare a gândurilor, a sentimentelor și a experienței personale.

Comunicarea lingvistică în limba maternă este esențială în definirea mediului familial și afectiv, dând sens existenței socioculturale a fiecărui individ și asigurând conștiința identității. Fiecare copil care vine la școală are abilități de comunicare în limba maternă sau și într-o altă limbă, dar esențial este ca, în cadru instituționalizat, acesta să dobândească, în primul rând, achiziții fundamentale corecte privind comunicarea în limba maternă, care să fie bază pentru achizițiile vizând alte limbi. Prezenta programă asigură promovarea dezvoltării personale a elevului într-un cadru sociocultural largit.

A dobândi competențe generale, precum a ști, a pune în aplicare, a avea atitudini și reacții adecvate reprezintă o dimensiune semnificativă a demersului didactic prin care programa va fi aplicată în școală.

La nivel gimnazial, în cadrul învățământului obligatoriu, disciplina *limba și literatura bulgaramaternă* oferă spațiul de construire corectă, complexă și armonioasă a personalității umane inserate diacronic în paradigma postmodernității, vizând deopotrivă perspectivele istorică, estetică și culturală prin care se redefinește relația dintre persoană și universul exterior acesteia. Această disciplină de studiu construiește coerent relația dintre cultură, ca artefact și școală – ca instrument de transmitere a culturii, prin punerea la dispoziție a unei programe de gimnaziu caracterizate prin bogăție, recursivitate, interconexiuni și rigoare, valorificând teoria inteligențelor multiple și învățarea prin cooperare, într-o abordare interculturală și integrată a curriculumului. Programa elaborată în contextul noii paradigme educaționale vizează:

- adecvarea programei la arhetipul sociocultural național coroborat cu cel universal, prin corelarea tradiției cu viziunile novatoare;
- corelarea cu programele pentru maternă din România și din alte țări guvernate;
- deschiderea transdisciplinară a programei, pentru atingerea finalităților educaționale, reflectate în profilul unui absolvent capabil de o inserție socială de succes;
- armonizarea optimă a componentelor curriculare: proiectare, elaborare, aplicare, revizuire permanentă;
- implicarea activă și responsabilă a triadei: școală – familie – context social în procesul de educare dirijată a tinerilor într-un mediu instituționalizat.

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă bulgară* are următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Programa, bazată pe modelul comunicativ-funcțional, recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), ale căror interferențe favorizează dezvoltarea la elev a competențelor generale, prin intermediul celor specifice, asociate cu activități de învățare adecvate și aplicate la conținuturile propuse.

În concluzie, prin complexitatea structurală și de conținut, disciplina *Limba și literatura maternă bulgara* contribuie la construirea și la dezvoltarea tuturor competențelor cheie, fiind fundamentul în definirea idealului educațional de tip european – învățarea pe toată durata vieții.

Competențe generale

- 1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral**
- 2. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
- 3. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
- 4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise**
- 5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a V-a
<p>1.1. Formularea ideilor principale și a temei din texte narative simple, monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea cuvintelor-cheie dintr-un text monologat/dialogat- recunoașterea reperelor spațiale și temporale dintr-un text monologat sau dialogat- transcrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului ora- extragerea ideilor principale din diferite texte
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea stărilor/emoțiilor/sentimentelor emițătorului din diferite texte- recunoașterea vorbitorului din diferite înregistrări audio, făcute de elevi, având drept criteriu o idee enunțată anterior de acesta într-un pliant/bilet- completarea unor enunțuri date, referitoare la diferite aspecte, folosind cuvinte din textele ascultate- identificarea elementelor nonverbale/paraverbale care facilitează comunicarea, transferându-le în alte situații de comunicare
<p>1.3. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei dintr-un set de texte cu aceeași temă- reluarea unei idei/informații audiate
<p>1.4. Selectarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none">- mimarea unei situații de comunicare- completarea unei fișe de evaluare a comportamentului nonverbal pentru participanții la un dialog pe o temă familiară- elaborarea unor reclame
<p>1.5. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, prin inițierea, menținerea, încheierea conversației/discuției, folosind strategii simple de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none">- construirea unei comunicări dialogate folosind formule specifice date- exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulelor de prezentare- continuarea unui dialog pe o temă dată
<p>1.6. Manifestarea unui comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i) în interacțiunea față-în-față sau în cea mediată, prin gestionarea emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de ascultare activă, selectând un enunț/mai multe enunțuri care exprimă o atitudine a unui interlocutor în comunicare- exerciții de exprimare orală a ideilor, pornind de la texte citite/auzite- completarea unor enunțuri cu elemente care să exprime manifestarea atenției și a empatiei față de interlocutori (de exemplu: formule de adresare, formule de politețe)

1.7. Observarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând aspectele pozitive și pe cele care necesită îmbunătățire, pe baza unor criterii simple oferite de profesor

- *exerciții de discriminare a mesajului unei comunicări în funcție de comportamentul diferit al interlocutorilor*
- *compararea comportamentelor interlocutorilor dintr-o secvență de film sau dintr-o imagine*

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a

2.1. Identificarea informațiilor importante din texte continue, discontinue și multimodale

- *formularea unor enunțuri în care se solicită scurte informații despre intențiile și despre propriile emoții în diverse situații de comunicare*
- *exerciții de lectură predictivă*
- *extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text continuu/discontinuu/ multimodal;*
- *imaginarea unei continuări a întâmplărilor narate*
- *exerciții ghidate de lectură a imaginii*
- *exerciții de identificare a elementelor importante din text, pe baza achiziționării și a ordonării noilor informații*

2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din texte diverse

- *identificarea cuvintelor-cheie din diferite texte*
- *recunoașterea reperelor spațiale și temporale din texte diverse*
- *transcrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului dat*
- *alcătuirea planului simplu de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia*
- *abordarea într-o discuție a elementelor relevante dintr-un text în scopul înțelegerii acestora*
- *exerciții de completare și de interpretare a unei grile de autoevaluare în vederea înțelegerii mesajului scris*
- *exerciții de ordonare cronologică a unor idei dintr-un text dat*
- *exerciții de lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit pe baza unui organizator grafic*
- *exerciții de selectare și de ierarhizare a informațiilor relevante din textele literare sau nonliterare în vederea înțelegerii mesajului scris*

2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare

- *reformularea unui mesaj din perspectiva emițător-receptor*
- *completarea spațiilor libere dintr-un dialog pe teme familiare*

2.4. Manifestarea interesului și a puterii de concentrare în timpul lecturii unor texte pe teme familiare

- *reluarea lecturii după criterii date identificarea unei idei în mai multe texte extragerea dintr-un text a elementelor specifice, pentru a susține o opinie referitoare la informația asimilată*
- *abordarea unor teme din perspectivă interdisciplinară (literatură – arte plastice – muzică – istorie – geografie – religie – matematică etc.)*
- *observarea valorii expresive a părților de vorbire din textele abordate*

2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

- *exerciții de citire fluentă și expresivă a textului scris*
- *antrenare în dialoguri simple, pe teme de interes, de tipul „întrebare – răspuns”, pentru a verifica dacă mesajul textului a fost înțeles*

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a

3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate

- realizarea planului unei compuneri, urmând un model dat
- redactarea unor secvențe de compunere, completând paragrafele după un model de tipul: „La început ... Apoi ... În sfârșit ...”
- exerciții de exprimare în scris a ideilor, pornind de la texte citite/auzite
- prezentarea unei scene narrative dintr-o creație literară
- descrierea unui personaj/persoană/animal/peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite
- redactarea unei pagini de jurnal în limita a 100 de cuvinte, pornind de la experiențe personale
- exerciții de redactare a unei compuneri

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene

- exerciții de asociere corespunzătoare text-imagine/desen
- exerciții de repartizare a rolurilor în echipă (editor text, editor imagine, coordonator etc.)
- elaborarea, în echipă/individual, a unei prezentări cu ajutorul noilor tehnologii
- exerciții de ilustrare a atitudinii/emoției prin folosirea de emoticoane

3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității

- exerciții de transcriere a unor scurte texte/fragmente
- exerciții de dictare de scurte texte/de fragmente/autodictare, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis

3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

- identificarea atitudinii manifestate de un personaj în procesul redactării unui text, urmărind compararea cu propria atitudine

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a V-a

4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii bulgare standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative

- exerciții ludice, tip telefonul fără fir pentru a sesiza distorsiunile care apar în emiterea mesajelor
- itemi de completare a cuvintelor într-un text lacunar, pe baza regulilor de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, așteptarea rândului la cuvânt)
- exerciții de folosire a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale adecvate contextului și scopului vizat (mesaje orale diverse, ficționale și nonficționale)

4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative

- povestirea unei întâmplări reale/imaginare
- exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor unor cuvinte date

- exerciții de identificare a sensurilor cuvintelor în funcție de context
- exerciții de utilizare corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes în contexte familiare și nonfamiliare
- descrierea unui personaj/persoană/animal/peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite
- traduceri literale ale unor unități frazeologice, în scop umoristic

4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază

- exerciții de relaționare a sunetului cu litera și de identificare a rolului semnelor diacritice în rostirea sunetelor specifice limbii bulgare
- exerciții de scriere, de transcriere și de rescriere corectă a unor texte
- recitarea unor poezii cu/fără fundal sonor
- compararea sistemului vocalic al limbii bulgare cu o limbă modernă studiată de elevi în școală

4.4. Respectarea convențiilor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală

- itemi de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis
- itemi de identificare a formei corecte a unor fapte de limbă
- jocuri de cuvinte/fraze bazate pe confuzii fonetice/lexicale/sintactico-morfologice

4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- exerciții de modificare/transformare a unor enunțuri în funcție de deprinderile dobândite
- exerciții de comparare a scrierii mesajelor forumuri, cu norma limbii bulgare standard

5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a V-a

5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

- prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite în textele orale sau scrise studiate
- realizarea unor proiecte tematice de promovare a unor elemente de cultură locală, regională, națională
- utilizarea jocului de rol: călătorie imaginară într-o altă țară, prin valorificarea elementelor învățate la alte discipline (geografie, istorie, muzică, desen etc.)
- identificarea unor similitudini între culturi diferite, identificate în texte studiate și în experiențele proprii de viață și ale altor copii
- proiecte de prezentare a unor itinerarii culturale în diferitele zone ale țării, având ca obiectiv înțelegerea integrării valorilor locale în context național

5.2. Identificarea unor tipare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

- discutarea unor tipare culturale identificate în texte literare sau nonliterare citite
- identificarea de valori culturale specifice Bulgariei promovate în textele unor autori bulgari din diferite perioade istorice
- exerciții de identificare a unui set de convenții și valori recunoscute social și cultural
- identificarea modelelor promovate în literatură și în alte arte (film, teatru, artă plastică etc.)

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none">- Roli în comunicare: vorbitor, ascultător- Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)- Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara etc.); perechile de adiacență: întrebare-răspuns, invitație – acceptarea/refuzarea invitației, reproș– acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment etc.)- Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual)- Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului- Strategii de concepere și de comprehensiunea textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu- Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului- Atitudini comunicative: atenție, empatie- Exprimarea adecvată a emoțiilor- Tracul comunicativ. Strategii de gestionare a tracului comunicativ
<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (pot fi folosite înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor/actor și/sau elevi)</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple pe teme date, povestiri, descrieri, explicații, conversații informale, dialoguri între doi participanți</p>	
Lectură	<ul style="list-style-type: none">- Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv<ul style="list-style-type: none">• Cuvinte-cheie, idee principală, temă• Planul simplu de idei• Textul narativ<ul style="list-style-type: none">○ Textul narativ literar. Acțiune, personaj, timp, spațiu○ Textul narativ nonliterar○ Textul narativ în texte multimodale (text și imagine – banda desenată)• Textul descriptiv (literar/nonliterar)• Textul explicativ (aplicativ)- Strategii de comprehensiune: inferențe simple, predicții, reprezentări mentale, răspuns afectiv, integrarea informațiilor textului în propriul sistem de cunoștințe; împărtășirea impresiilor de lectură- Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)- Interese și atitudini de lectură

<p>➤ Texte recomandate (fără definirea conceptelor, text integral sau fragment):</p> <p>a) <i>texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în paragrafe), ficționale și nonficționale/texte literare și nonliterare: poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura pentru copii, postări online, instrucțiuni, prospecte, sms-uri</i></p> <p>b) <i>texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, tabele, calendare, etichete, articole din dicționarul explicativ al limbii bulgare</i></p> <p>(a) <i>texte multimodale: manualul, benzile desenate</i></p>	
Redactare	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere: <ul style="list-style-type: none"> (a) descoperirea unor subiecte din universul familiar (b) restrângerea unor teme la aspecte particulare (c) încadrarea în subiect - Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină, inserarea unor desene, grafice, fotografii - Planul simplu de idei - Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere, paragrafe - Stil: corectitudine gramaticală, respectarea convențiilor ortografice și de punctuație
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) notițe, biletul, sms-ul</p> <p>(b) texte narative: relatarea unor experiențe personale, narațiuni ficționale</p> <p>(c) texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale, a unui obiect</p>	
Elemente de construcție a comunicării	<p>Gramatică</p> <p>Enunțul. Punctuația</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipuri de propoziții: asertive, interogative, imperative, exclamative. Propoziții afirmative și negative. - <i>Fraza. Propoziția principală. Propoziția secundară.</i> - <i>Predicatul. Predicatul verbal. Predicatul nominal.</i> <p>Numele predicativ simplu și multiplu</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Subiectul.</i> Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Subiectul neexprimat. Părțile de vorbire prin care se exprimă subiectul (substantiv, pronume, numeral) - <i>Atributul.</i> Elemente regente ale atributului <p><i>Atributul adjectival. Atributul substantival</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Complementul.</i> Elementele regente ale complementului (numai verbul). Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod. Părțile de vorbire prin care se exprimă <p>Complementul direct și indirect</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Verbul</i> – nucleul comunicării. Timpul, persoana, numărul (actualizare). Timpurile verbului în limba bulgară. Verbe auxiliare: <i>a fi, a vrea</i> <p>Funcția sintactică – predicat verbal, predicat nominal;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Substantivul</i> (actualizare). Substantivele comune și substantivele proprii. Genul. Numărul. <i>Cazurile substantivului. Nominativul. Genitivul. Dativul. Acuzativul. Vocativul.</i> - Funcțiile sintactice ale cazurilor. <p>Declinarea substantivelor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pronumele. Pronumele personal:</i> persoana, numărul, genul. Formele accentuate și neaccentuate ale pronumelui personal. Declinarea pronumelui personal <p>Formule reverențioase de adresare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Numeralul</i> <p><i>Numeralul cardinal. Numeralul ordinal</i></p> <p><i>Adjectivul. Clasificare. Grade de comparație. Declinarea</i></p>

	<p><i>adjectivului. Acordul adjectivului cu substantivul</i></p> <p>Părți de vorbire neflexibile: adverbul, conjuncția, prepoziția, interjecția, particulele</p> <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfabetul limbii bulgare. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar - Tipuri de sunete: Vocală. Consoană - Accentul. Silaba - Corespondența sunet-literă (redarea aceluiași sunet prin litere diferite; sunete diferite redade prin aceeași literă) - Poziția cuvintelor în sistemul limbii: fondul lexical principal și masa vocabularului; arhaisme și neologisme; cuvinte/forme literare și neliterare (colocviale, regionale/dialectale, argotice, terminologii) - Sensul cuvintelor: cuvinte monosemantice și polisemantice; sinonimie, antonimie; relația dintre sensurile cuvintelor polisemantice, sinonimie și antonimie (sensul cuvintelor în context) <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba standard. Normă și abatere - Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp
<p>Elemente de interculturalitate</p>	<p>Carte și cultură: elemente de cultură slavonă în cultura bulgară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba maternă – sursă esențială pentru dezvoltarea personală și pentru îmbogățirea bagajului cultural - Identitate personală – identitate națională – diversitate culturală și lingvistică

În studierea conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul explicativ al limbii bulgare* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a VI-a
<p>1.1. Parafrazarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de texte orale narative, monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de ascultare activă, punând întrebări referitoare la o idee/o informație din textul audiat; transformarea unei secvențe monologate într-o secvență dialogată și invers</i>- <i>parafrazarea unor enunțuri dintr-un text audiat</i>- <i>audierea de texte/mesaje</i>- <i>exerciții de plasare a unei secvențe dintr-o replică în alte enunțuri</i>
<p>1.2. Identificarea unor informații, a intențiilor de comunicare, a emoțiilor și a atitudinilor comunicative din texte orale, monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>identificarea sensului global al unui text audiat</i>- <i>formularea ideilor principale dintr-un mesaj transmis de către un prieten/coleg</i>- <i>extragerea informațiilor esențiale dintr-o intervenție a unui interlocutor</i>- <i>utilizarea jocului de rol pe o temă dată, urmat de discuții privind intențiile de comunicare, emoțiile și atitudinile comunicative</i>
<p>1.3. Prezentarea unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>elaborarea unui text oral pornind de la un enunț dat/de la o imagine dată</i>- <i>exerciții de exprimare a unui punct de vedere referitor la o idee extrasă dintr-un text oral/scris</i>- <i>exerciții de întrerupere/reluare a textului oral pentru a realiza ipoteze asupra mesajului și apoi a le confirma/infirma</i>
<p>1.4. Adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la o situație dată, evidențiind ideile și atitudinile, în situații de comunicare față-în-față sau mediată</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>relatarea de întâmplări, folosind mima, pantomima</i>- <i>utilizarea jocurilor de rol prin folosirea dialogului pe diverse teme de interes</i>- <i>exerciții de identificare a două elemente paraverbale utilizate de un participant la o situație de comunicare</i>
<p>1.5. Participarea la interacțiuni verbale simple cu mai mulți interlocutori, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de construire a unei situații de comunicare pornind de la un aspect relevant pentru comportamentul școlar</i>- <i>exerciții de extragere a unor informații dintr-un dialog</i>
<p>1.6. Manifestarea interesului față de ideile interlocutorilor și a disponibilității de implicare constructivă în comunicare, în activitățile de grup</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>elaborarea unor proiecte transdisciplinare de grup</i>- <i>prezentarea unui proiect de grup având ca interlocutori elevi din clasa a V-a</i>
<p>1.7. Analizarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, evidențiind punctele tari și punctele slabe și oferind soluții de comunicare eficientă, pe baza criteriilor oferite de profesor și discutate cu colegii</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de schimbare de rol într-o situație de comunicare, evidențiind elementul personal construit</i>- <i>exerciții de completare a unui test de evaluare a comportamentelor interlocutorilor prin prezentări realizate cu ajutorul noilor tehnologii</i>

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a
<p>2.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte continue, discontinue și multimodale</p> <ul style="list-style-type: none">- solicitarea unor informații clare și detaliate pentru rezolvarea unor sarcini- identificarea emoțiilor, a sentimentelor și a atitudinilor exprimate într-un text literar și/sau nonliterar
<p>2.2. Identificarea ideilor principale și secundare prin punerea în relație a diverselor părți ale textului</p> <ul style="list-style-type: none">- alcătuirea planului dezvoltat de idei prin detalierea elementelor specifice textului abordat- utilizarea unor mesaje sau a unor enunțuri care să exprime opinia personală privitoare la text- organizarea ideilor într-un conspect pe baza unui text nonliterar din diverse surse informaționale- descrierea unui personaj, prin utilizarea categoriilor semantice și gramaticale învățate
<p>2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte de diverse tipuri</p> <ul style="list-style-type: none">- relatarea unor întâmplări personale, cu inserarea unor fragmente descriptive sau povestirea subiectului unei opere epice ținând seama de momentele subiectului/etapele acțiunii- realizarea planului sinoptic (harta textului) al unui text literar prin identificarea elementelor de bază din cadrul textului- formularea unor ipoteze, supoziții privind coordonata spațio-temporală a unei acțiuni- exerciții de utilizare a descrierii și a autodescrierii în scopul unei mai bune cunoașteri
<p>2.4. Manifestarea preocupării de a înțelege diverse tipuri de texte citite</p> <ul style="list-style-type: none">- colectarea de informații din diverse surse – manuale, documente, seriale, experiență proprie- exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite, de interes personal sau școlar- completarea și interpretarea unei grile de autoevaluare privind înțelegerea mesajului scris în texte de diverse tipuri
<p>2.5. Evaluarea strategiilor de lectură, a volumului și a diversității materialelor citite</p> <ul style="list-style-type: none">- stabilirea criteriilor de selectare a lecturii și a reperelor valorice în contextul cultural dat- organizarea unor discuții privind ordonarea și ierarhizarea informațiilor obținute prin lectură- completarea unor chestionare de autoevaluare privind folosirea strategiilor de lectură- înregistrarea lecturilor făcute pe parcursul unui semestru într-un grafic conținând diverse tipuri de texte- redactarea unui eseu/a unei compuneri care să valorifice experiența dobândită în situații diverse (excursii tematice, serbări etc.)

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a
<p>3.1. Redactarea unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de transformare/rescriere a unor texte după criterii date- utilizarea brainstorming-ului pentru generarea ideilor care pot fi incluse într-un text care va fi redactat în clasă sau acasă- scrierea unui text cu început/cu sfârșit dat, integrând secvențe narrative în texte dialogate sau secvențe descriptive în texte narrative

- elaborarea unei pagini de jurnal prin respectarea convențiilor acestui tip de discurs
- redactarea unor compuneri narative și descriptive, pe diverse teme

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text complex, cu integrarea unor grafice, tabele, scheme

- exerciții de asociere a unor texte cu o serie de scheme, tabele, grafice date etc.
- exerciții de transpunere a unui text într-o schemă, într-un grafic sau într-un tabel
- redactarea unui text pe baza informațiilor oferite de grafice, tabele, scheme
- scrierea, în echipă sau individual, a unor narațiuni (de tip fantasy, de exemplu), plecând de la cuvinte/personaje date, completând un organizator grafic specific narațiunii
- exerciții de scriere a unui articol de revistă cu asamblarea unor grafice, tabele, scheme

3.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare

- exerciții de concepere/realizare a unui afiș pe o temă dată
- exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare, prin selectarea unor cuvinte

3.4. Analizarea dificultăților de redactare, oferind soluții, pe baza criteriilor oferite de profesor și discutate cu colegii

- completarea unui test de evaluare aplicat la o lucrare elaborată individual sau în echipă
- exerciții de identificare a aspectelor pozitive și negative în comportamentul manifestat în procesul redactării, pe baza unor criterii date
- exerciții de asociere dificultate-soluție în procesul de redactare

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a VI-a

4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii bulgare standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative

- emiterea de instrucțiuni pentru colegi, folosind corect flexiunea verbală și nominală
- exerciții de completare, cu aplicarea cunoștințelor privind flexiunea verbală și nominală
- exerciții de folosire a elementelor verbale, nonverbale și paraverbale adecvate contextului și scopului vizat (mesaje orale diverse, ficționale și nonficționale/literare și nonliterare)

4.2. Aplicarea conștientă a achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba bulgară standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative

- completarea unor enunțuri cu faptele de limbă omise
- înlocuirea unor noțiuni gramaticale cu altele, potrivite
- transformarea unor forme gramaticale în altele, cerute de context sau impuse de sarcină
- aplicarea în contexte noi și autentice a noilor achiziții lingvistice
- crearea unor jocuri de cuvinte, jocuri ortografice etc.

4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare

- analiza unor enunțuri greșite și corectarea acestora în funcție de normele limbii actuale, în exerciții fonetice diverse
- exerciții care să necesite utilizarea dicționarelor ortoepice

4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă

- *identificarea greșelilor de semantică, fonetică, ortografie și de punctuație în mesaje online, e-mailuri, etc.*
- *aplicarea cunoștințelor dobândite prin jocuri/rebusuri*
- *exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor unor cuvinte date*
- *identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context*

4.5. Redactarea unor texte valorificând gândirea logică și competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- *redactarea unor texte cu respectarea normei gramaticale în vigoare*

5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a VI-a

5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții ale comunității în care trăiește și ale unor comunități aparținând altor etnii

- *discuții despre diferențele culturale ale comunității proprii și ale altor comunități etnice (comportamente sociale, valori, stil de viață)*
- *realizarea unor miniculegeri de folclor local*
- *prezentări ale specificului local în spațiul tradițiilor bulgare*
- *proiect de prezentare a sărbătorilor esențiale (de iarnă și de primăvară), așa cum se manifestă la diferite etnii*

5.2. Analiza unor tipare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

- *realizarea documentării pe baza unor articole din presă și a unor articole din cărți, reviste sau website-uri*
- *elaborarea de materiale diverse (orale, scrise, multimodale) prezentând valorile promovate în tradițiile și obiceiurile diferitelor culturi*
- *analiza unor modele promovate în literatura bulgară și/sau universală și în alte arte (film, teatru, artă plastică etc.)*

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI LUMEA DIN JURUL MEU

Domenii de conținut	Conținuturi
<p>Comunicare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Contextul de comunicare: locul și momentul interacțiunii, relația dintre interlocutori, identitatea interlocutorilor, cunoștințele comune legate de tema discuției - Dicția, importanța ei în interacțiunile verbale - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: parafrazăre, informații explicite și implicite, deducții și implicații, elemente relevante/nerelevante - Strategii de ascultare activă: verificarea gradului de înțelegere a mesajului prin formularea unor întrebări de clarificare, de reformulare; semnale nonverbale de încurajare - Performarea actelor de limbaj: relația dintre structura lingvistică a actului de limbaj, intenția de comunicare și efectul actului de limbaj - Atitudini comunicative: interes, curiozitate, implicare, cooperare în activități de grup. Inteligența emoțională: exprimarea adecvată a emoțiilor
<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: documentare, emisiuni radio, teatru radiofonic pentru copii, literatură pe audiobook (integral/fragmente)</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: monologate (prezentări pe teme date, povestiri) și dialogate (interacțiuni cu mai mulți participanți)</p>	
<p>Lectură</p>	<p><i>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul narativ literar – în proză, în versuri <ul style="list-style-type: none"> • Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje • Naratiunea la persoana a III-a și la persoana I • Momentele subiectului/etapele acțiunii. Idei secundare. Planul dezvoltat de idei • Dialogul în textul literar - Textul narativ nonliterar - Textul descriptiv literar – în proză, în versuri - Versificație: rimă, strofă, măsura versurilor, ritmul (intuitiv) - Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip narativ, descriptiv, dialogat; discuții pe marginea textelor citite - Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (epitetul, enumerația) - Interese și atitudini față de lectură
<p>Texte recomandate:</p> <p>(a) <i>texte continue, literare și nonliterare: fabule, poezii lirice, povestiri clasice și contemporane, romane aparținând literaturii pentru copii, jurnale, scrisori, e-mailuri, reportaje de știri, rețete culinare, postări online, recenzii pe web ale unei cărți/cronici de film; regulamente/set de reguli</i></p> <p>(b) <i>texte discontinue: grafice, diagrame</i></p> <p>(c) <i>texte multimodale: reclame, articole de ziar sau de revistă cu imagini</i></p>	

Redactare	<p><i>La conținuturile din clasa a V-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) planul textului b) redactarea ciornei și a lucrării pe baza planului - Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ, narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape) - Adecvarea la temă - Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, originalitate - Prezentarea textului: scheme, tabele corelate cu conținutul textului - Elemente auxiliare în scriere (paranteze, sublinieri)
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) afișul, anunțurile de mică publicitate, scrisoarea, e-mailul, invitația, jurnalul, blogul</p> <p>(b) texte narative la persoana I sau a III-a, marcând momentele subiectului și circumstanțele</p> <p>(c) texte descriptive (descrierea unei ființe reale și/sau imagine, a unui obiect imaginar, a unui fenomen, a unei emoții)</p> <p>(d) texte descriptive-narative: procese (de exemplu: un joc, un experiment științific simplu)</p> <p>(e) texte explicative (de exemplu: explicarea unui grafic, a unei scheme, a unui tabel, a unui desen)</p>	
Elemente de construcție a comunicării	<p>Gramatică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noțiunea de sintaxă. Felul propozițiilor. Fraza. Propoziția regentă. Elementul regent - Morfosintaxa - Verbul-actualizare. Verbele predicative și verbele nepredicative. Modurile personale și nepersonale ale verbelor. Timpuri. Funcții sintactice - Substantivul (actualizare). Substantive colective. Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului - Pronumele. Pronumele personal. Pronumele posesiv. Pronumele demonstrativ. Formele accentuate și neaccentuate. Forme, cazuri și funcții sintactice. Pronumele reflexiv-posesiv. Forme cazuri și funcții sintactice - Numeralul (actualizare). Valoarea substantivală și adjectivală a numeralului. Numeralul cardinal și numeralul ordinal. Funcții sintactice - Adjectivul (actualizare). Formele. Gradele de comparație. Funcții sintactice - Părțile de vorbire neflexibile - Adverbul (actualizare). Funcțiile sintactice - Prepoziția (actualizare) - Conjuncția (actualizare). Exerciții de folosire corectă a adverbului, a prepoziției și a conjuncției - Interjecția (actualizare) Sintaxa propoziției (actualizare) - Predicatul. Predicatul verbal și predicatul nominal; - Subiectul. Subiectul exprimat și subiectul neexprimat Propoziții fără subiect. Acordul predicatului cu subiectul - Atributul (actualizarea). Atributul adjectival. Atributul substantival. Atributul apozitional - Complementul (actualizare). Complementele circumstanțiale de loc, de timp, de mod. Complementul direct. Complementul indirect

	<p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Folosirea corectă a accentului. Neologismele (aspecte ortoepice). Silaba (actualizare) <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lexicul (actualizare) - Noțiunea de vocabular. Vocabularul fundamental. Masa vocabularului. Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului - Derivarea (actualizarea). Sufixarea. Sufixele diminutive și sufixele augmentative. Prefixarea. Utilizarea corectă a cuvintelor formate cu prefixe neologice. Compunerea prin sudare, alăturare și abreviere. Formarea cuvintelor prin abreviere - Schimbarea valorii gramaticale (conversiunea). Adverbe provenite din alte părți de vorbire. Adjective provenite din alte părți de vorbire. Substantive provenite din alte părți de vorbire - Familia lexicală - Sinonimele - Antonimele - Omonimele - Arhaismele, istorismele și regionalismele. - Pleonasmul. - Paronimele - Câmpurile lexicale (actualizare) <p>Variație stilistică</p> <p><i>Se vor aprofunda conținuturile din anul anterior.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Limbă vorbită. Limbă scrisă
<p>Elemente de interculturalitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Interferențe culturale (culturi ale minorităților în spațiul românesc) - Limba și cultura bulgară în Europa; comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă bulgară de pretutindeni - Valori ale culturii populare în spațiul etnic bulgar

În studierea conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul explicativ al limbii bulgare* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a VII-a
<p>1.1. Rezumarea unor texte de diverse tipuri și cu grade diverse de dificultate, monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de disociere a ideilor principale de cele secundare dintr-un text monologat</i>- <i>reformularea unui mesaj dintr-un text monologat</i>- <i>rezumare orală a unor monologuri/dialoguri</i>
<p>1.2. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse texte monologate și dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>completarea unor fișe de lucru cuprinzând ideile principale dintr-un text monologat sau dialogat, numind și atitudinile comunicative ale participanților</i>- <i>exerciții de reformulare/parafrizarea unui mesaj dintr-un text monologat</i>
<p>1.3. Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere în texte diverse, oferind detalii semnificative și exemple relevante, punctând esențialul prin diverse strategii</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>reconstituire cronologică a unor evenimente prezentate într-un text monologat</i>- <i>prezentarea unui punct de vedere sub forma unui e-mail trimis profesorului</i>- <i>audierea unor prezentări și luarea de notițe, realizând asocieri între ceea ce știe și ceea ce află nou interlocutorul, privitor la o temă</i>
<p>1.4. Prezentarea unui conținut în fața unui public cunoscut, adoptând comportamente paraverbale și nonverbale adecvate, transmitând informația prin coduri diverse de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>construirea unui desen/puzzle sau a unui tabel, ca moment de anunțare a unei prezentări</i>- <i>exerciții de sesizare a efectelor negative pe care excesul elementelor nonverbale le are asupra înțelegerii mesajului unui text</i>
<p>1.5. Participarea la interacțiuni verbale diverse, apelând la strategii variate de ascultare activă și de negociere a informației și a relației cu interlocutorii</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de anticipare a unor replici ale participanților la un dialog</i>- <i>reformulare/parafrizare/ierarhizare a informațiilor din intervențiile participanților la o situație de comunicare</i>
<p>1.6. Manifestarea interesului față de ideile interlocutorilor și a disponibilității de implicare constructivă</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de anticipare a unor reacții ale participanților la un dialog</i>- <i>exerciții de asumare a diferitelor roluri</i>
<p>1.7. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând strategii personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>exerciții de sesizare a corelației/dezacordului dintre comportamentul verbal și nonverbal</i>- <i>formulare de întrebări privind așteptările/nevoile/atitudinile proprii și ale celorlalți în situații de comunicare reale sau simulate</i>- <i>audierea unor prezentări înregistrate, evaluând fluența, expresivitatea acestora</i>- <i>discuții privind modul în care se poate promova/corija un tip de comportament generat de o situație de comunicare</i>

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a
2.1. Recunoașterea structurilor logice în care sunt organizate informațiile din texte continue, discontinue și multimodale <ul style="list-style-type: none">- formularea unor enunțuri privind mesajul unor texte continue, discontinue sau multimodale- identificarea trăsăturilor specifice unui text dramatic/liric- identificarea tehnicilor și a structurilor narative din textul suport
2.2. Rezumarea unor texte, cu grade diverse de dificultate <ul style="list-style-type: none">- coroborarea datelor schemelor logice ale textelor, asocierea termenilor în vederea redactării unui rezumat- exerciții de redactare a rezumatului
2.3. Compararea diferitelor tipuri de răspuns, a punctelor de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse <ul style="list-style-type: none">- exerciții de formulare a unor definiții expresive folosind corect tipurile de flexiune (nominală sau verbală)- producerea unor mesaje care să redea atitudini, folosind adecvat informații, categorii lingvistice învățate- exprimarea, susținerea și compararea opiniilor proprii în cadrul unor dezbateri pe teme de interes pentru elevi
2.4. Adecvarea atitudinii și a practicilor de lectură în funcție de scopul avut în vedere <ul style="list-style-type: none">- exerciții de disociere a lumii reale de cea virtuală- interpretarea elementelor definitorii ale comportamentului unui personaj, folosind argumente multiple, de tipuri diferite- selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor și a expresiilor care redau cât mai nuanțat intenția comunicativă- audierea unor prezentări înregistrate, evaluând fluența, expresivitatea acestora
2.5. Aplicarea unor strategii individualizate pentru dezvoltarea competențelor de lectură <ul style="list-style-type: none">- activități tip „șezătoare literară”, expuneri prin povestirea unei părți din conținut, participarea la medalioane literare consacrate aniversării unui scriitor- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale vizând atitudini cultural-civice, în condițiile respectării regulilor grupului, prin valorizarea diversității etno-culturale și lingvistice

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a
3.1. Redactarea unui text complex, având în vedere respectarea etapelor procesului de scriere și selectarea unor structuri adecvate intenției de comunicare <ul style="list-style-type: none">- redactarea rezumatului unei lecții predate la o disciplină din aria curriculară „Om și societate”- redactarea rezumatului unui text literar/nonliterar- redactarea unei pagini de jurnal de călătorie/de lectură- exprimarea unei opinii personale referitoare la mesajul unui text literar, la atitudinea/comportamentul unui personaj- exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte în funcție de destinatar
3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor <ul style="list-style-type: none">- realizarea unor postere, proiecte folosind tehnologia modernă

- prezentarea unei cărți citite sau a unui film, valorificând tehnologia modernă și utilizarea internetului într-o manieră responsabilă

3.3. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte originale

- prelucrarea notițelor personale făcute pentru o temă de studiu
- exerciții de folosire a diverselor surse pentru realizarea unei lucrări complexe, corelând informația selectată cu ideile unui plan personal realizat anterior
- exerciții de aplicare a normelor de utilizare a citatului într-o lucrare

3.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor eficiente sau adecvate de redactare, aplicând în activitățile curente de redactare strategiile învățate, personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia

- exerciții de identificare și comparare a comportamentelor și a atitudinilor manifestate de două persoane în procesul redactării unui text
- evaluarea propriilor comportamente și atitudini prin raportare la un model dat
- întocmirea unui plan personal de ameliorare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate de redactare

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a VII-a

4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii bulgare standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe

- întocmirea unor grile de verificare a corectitudinii, a coerenței semantice pentru un text/mesaj
- continuarea unor enunțuri care să exprime acord, dezacord, asumare, neasumare, neîncredere, îndoială etc.
- exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formelor de salut, a formelor de prezentare, de formulare a unei solicitări, a unei permisiuni, prin particularizare la context, la receptor și la scopul vizat

4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba bulgară standard

- exerciții de narativizare a unor procese, concepte, fenomene
- exerciții de identificare a coordonatelor narative
- exerciții de inserare a unor pasaje descriptive în textul narativ și evidențierea rolului acestora
- discuții în grup, în care elevii să-și formuleze responsabil/conștient argumentele și opiniile

4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă

- întocmirea de liste cu greșelile cele mai frecvente, asociate cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate
- compararea limbii bulgare cu celelalte limbi slave și cu limba bulgară veche, sesizând asemănări/deosebiri
- exerciții de utilizare a dicționarului și a altor surse documentare (tipărite sau pe suport informatic audio-vizual, multimedia)

4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală

- reconstituirea unor texte traduse printr-un translator automat, folosind cunoștințele dobândite, prin raportare la normă
- sesizarea consecințelor pe care încălcările normelor învățate le pot avea în înțelegerea unui text și în deteriorarea imaginii celui care comunică

4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- *itemi de identificare a caracteristicilor textului narativ*
- *itemi de identificare a caracteristicilor textului descriptiv*
- *itemi de identificare a caracteristicilor textului dramatic*
- *analiza rolului verbelor în textul narativ*
- *analiza rolului substantivelor și a adjectivelor în textul descriptiv*
- *compararea actelor de limbaj în textul narativ, descriptiv și dramatic*

5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a VII-a

5.1. Compararea unor tradiții bulgare și a unor tradiții din alte culturi

- *exerciții de identificare a unor asemănări între limba bulgară contemporană și limba bulgară veche, între cultura bulgară și cea slavonă*
- *realizarea unui ghid, a unui poster sau a unei pagini web pentru un grup de vizitatori care provin din altă localitate, regiune sau țară*
- *realizarea unui calendar tematic*
- *realizarea unui mini-ghid de conversație pentru un prieten din altă țară, care dorește să viziteze Bulgaria*
- *realizarea unor ghiduri turistice pentru spațiul cultural local/regional/național/european, prin valorificarea elementelor învățate la geografie, istorie, științe socioumane și a experienței personale*
- *realizarea unor dicționare toponimice și onomastice locale*
- *realizarea unor proiecte despre tradiții și/sau obiceiuri comune mai multor culturi*

5.2. Compararea tiparelor privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

- *scriere creativă pe tema unor călătorii imaginare într-un alt spațiu cultural (din țară sau din alte țări)*
- *promovarea culturii naționale prin utilizarea mijloacelor digitale (blog, site etc.)*
- *prezentarea influențelor din culturi existente în zone geografice limitrofe*
- *exerciții de redactare de texte diverse (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare) privind interferențele culturale*

Conținuturi

Tema generală: **ORIZONTURILE LUMII ȘI ALE CUNOAȘTERII**

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> - Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: rezumare, clasificare, reformulare, repetare, conectori pragmatici; distincția dintre fapt și opinie - Strategii de ascultare activă: focalizarea interesului asupra punctului de vedere al celuilalt și evitarea focalizării pe propriul punct de vedere; recapitularea ideilor exprimate de interlocutor - Atitudini comunicative: respect, toleranță. Modificarea conturului intonațional și a mărcilor prozodice pentru a transmite emoții. Inteligența emoțională: recunoașterea emoțiilor interlocutorilor - Principii de interacțiune: negocierea semnificației (cantitatea, calitatea, relevanța și maniera transmiterii informației) și negocierea relației cu interlocutorul (politețea)
<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: literatură pe audiobook(romane, teatru radiofonic),emisiuni TV</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: prezentări cu deschideri spre alte domenii ale cunoașterii,interviul, discuții cu doi sau mai mulți interlocutori pe teme propuse de elevi</p>	
Lectură	<p><i>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Textul epic. Narativul literar. Personajul. Mijloace de caracterizare - Textul dramatic și arta spectacolului - Autor, personaj dramatic - Rolul indicațiilor scenice - Rolul dialogului - Actori, decor, costume, lumini, muzică - Dialogul - în textul scris și în spectacol - Dialogul în textul nonliterar (interviul) - Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor - Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic - Strategii de interpretare: discuții pe marginea textelor citite, interpretarea limbajului figurat (repetiția, metafora) - Monitorizarea propriei lecturi
<p><i>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <p>➤ Texte recomandate (cu/fără definirea conceptelor operaționale, text integral sau fragment):</p> <p>(a) <i>texte continue, ficționale și nonficționale/texte literare și nonliterare: poezii, piese de teatru, texte epice clasice și contemporane din literatura pentru copii, romane grafice, jurnale de călătorie; articole de popularizare a științei, postări online, instrucțiuni pentru derularea unui experiment</i></p> <p>(b) <i>texte discontinue: anunțuri, indexuri, glosare</i></p> <p>(c) <i>texte multimodale: texte din enciclopedii ilustrate (pe suport de hârtie sau online)</i></p>	

<p>Redactare</p>	<p><i>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile b) corectarea greșelilor de literă, ortografie, punctuație - Tipare textuale de structurare a ideilor: definiție, clasificare, exemplificare, „întrebările jurnalistului” (cine?, ce?, când?, unde?, de ce?) - Stil: naturalete, eufonie, varietate, originalitate, concizie - Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogal. - Integrarea părților - Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte - Organizarea unui text în funcție de situația de comunicare - Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor - Rezumatul - Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă - Comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică)
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) <i>jurnal de călătorie/de activități zilnice, blog, cerere</i></p> <p>(b) <i>texte folosite în procesul învățării (rezumat, conspect, notițe etc.)</i></p> <p>(c) <i>texte discontinue (grafic, schemă, tabel)</i></p>	
<p>Elemente de construcție a comunicării</p>	<p><i>La conținuturile din clasa a VI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noțiuni de sintaxă - Tipuri de propoziții (actualizare) - Propoziția principală și propoziția secundară. Propoziția regentă și propoziția subordonată - Raporturile de coordonare și subordonare în propoziție și în frază - Propoziții subordonate: subiectivă, predicativă, atributivă, completivă, circumstanțială de timp, loc și mod - Pronumele nehotărât. Forme, cazuri și funcții sintactice; - Numeralul (actualizare).Funcțiile sintactice ale numeralului. Specificul numeralului în limba bulgară - Adverbul (actualizare).Tipurile de adverbe în limba bulgară - Funcțiile sintactice ale adverbului <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evitarea greșelilor de pronunțare provocate de tendințele fonetice manifestate în limba bulgară contemporană <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vocabularul fundamental și masa vocabularului (actualizare) - Sensul cuvintelor în context - Mijloacele de îmbogățire a vocabularului (actualizare).Derivarea (actualizare). Rolul sufixelor în realizarea sensului cuvintelorCompunerea (actualizare) - Schimbarea valorii gramaticale (actualizare) - ÎmprumuturileNeologismele. Evitarea greșelilor în

	<p>întrebuințarea neologismelor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pleonasmul (actualizare) - Paronimele (actualizare) - Categoriile semantice (actualizare). Sinonime. Antonime. Omonime (actualizare) <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă - Termeni științifici - Limbaj popular. Variație regională a limbii - Valori stilistice ale diminutivelor
Elemente de interculturalitate	Limba bulgară și limbile slave
	- Contacte lingvistice și culturale europene; elemente de limbă și cultură ale țărilor din vecinătatea Bulgariei și nu numai

În studierea conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul explicativ al limbii bulgare* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în texte diferite</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de prezentare a unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună- exerciții de compare a modului în care apare ilustrată o temă în texte diferite- exerciții de exemplificare a diferitelor tipuri de argumente
<p>1.2. Evaluarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse tipuri de texte</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de sesizare a detaliilor necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri- exerciții de diferențiere a informației de intenția de comunicare și de atitudinea comunicativă pe baza urmării unei secvențe dintr-o ecranizare
<p>1.3. Prezentarea documentată a unei teme/a unui punct de vedere, citând sursele de informare, într-un text de tip argumentativ/în texte de diferite tipuri (de tip argumentativ, explicativ)</p> <ul style="list-style-type: none">- selectarea de surse necesare documentării pentru realizarea unei prezentări (manuale, site-uri, documentare, dicționare)
<p>1.4. Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public, corelând elementele verbale, paraverbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare</p> <ul style="list-style-type: none">- transpunerea în alt limbaj –grafic/iconic – a unei prezentări audiate- exerciții de elaborare a unei prezentări simple, utilizând un organizator grafic- prezentarea simultană, în două limbaje – verbal și grafic – a unui singur obiect (monument, oraș, personaj etc.)- exerciții de gestionare a timpului în cadrul unei prezentări
<p>1.5. Participarea activă la dezbateri simple, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți</p> <ul style="list-style-type: none">- utilizarea formulelor de politețe în funcție de context- exerciții de reformulare a unor puncte de vedere în funcție de schimbarea contextului comunicațional/în funcție de caracterul formal/informal al discuțiilor- exerciții de continuare/completare a unei idei exprimate de interlocutor
<p>1.6. Exprimarea unui punct de vedere critic față de opiniile expuse de interlocutor(i), evaluând obiectiv argumentele prezentate</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de formulare a unor întrebări suplimentare pentru înțelegerea intenției interlocutorului- exerciții de elaborare a unei liste de criterii care să permită evaluarea obiectivă a unui punct de vedere- exerciții de evaluare a unui punct de vedere exprimat
<p>1.7. Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de identificare a unor similitudini și a unor diferențe de comportament și de atitudine între interlocutori în diferite situații/la același vorbitor în momente diferite;- exerciții de comentare/interpretare a unor imagini, secvențe TV, fragmente de emisiuni radio, reflectând comportamente și atitudini ineficiente sau inadecvate

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a

2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte continue, discontinue și multimodale

- interpretarea și nuanțarea temei/motivelor și a ideilor principale dintr-un text
- dezvoltarea și evaluarea unor informații din diverse tipuri de texte prin emiterea de opinii, idei, concepte, în contexte școlare sau extrașcolare
- exerciții de integrare a informațiilor din unul sau mai multe texte, pentru a rezolva diverse sarcini

2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii

- integrarea a două sau a mai multor texte într-o schemă tematică în scopul rezolvării sarcinilor de comunicare
- emiterea unor opinii proprii față de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori
- identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între două sau mai multe texte
- compararea modului în care este ilustrată o temă/prezentată o imagine/descris un eveniment, un personaj etc. în cel puțin două texte
- realizarea unor proiecte în grup prin invitarea unor persoane experte într-un domeniu de interes, participarea la interviuri în calitate de interviuat sau de interviuator

2.3 Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple

- organizarea de mese rotunde, de activități de tip „proces literar” prin susținerea și argumentarea diferitelor puncte de vedere
- exerciții de argumentare a unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite

2.4. Susținerea unor puncte de vedere proprii în discutarea interpretărilor diferite pe marginea textelor citite

- exerciții, în grup, de prezentare a unor texte narative, lirice sau dramatice alese de elevi și/sau de profesori
- prezentarea creațiilor originale ale elevilor, din proprie inițiativă sau la cerere, cu împărtășirea, impresiilor, a gândurilor în public, în fața unui auditoriu necunoscut
- activități de exprimare a punctelor de vedere critice referitoare la specificul limbajului utilizat, la structura textului de tip argumentativ, la utilizarea descriptorilor de personalizare, la sistematizarea argumentelor

2.5 Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură

- exerciții de monitorizare privind utilizarea corectă a normelor limbii literare și integrarea acestora în mesaje sau în secvențe textuale coerente și unitare, în situații diverse de comunicare formală și informală
- participarea la interacțiuni verbale prin care își adaptează comportamentul la diverse contexte de comunicare formale și informale, în vederea stimulării interesului pentru lectură
- organizarea portofoliului individual al elevului și a fișelor de lectură, în funcție de volumul și de criteriile valorice stabilite

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a

3.1. Redactarea unui text complex, în care să își exprime puncte de vedere argumentate, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite

- exerciții de identificare a ipotezei/opinie și a argumentului/argumentelor într-un text de tip opinie/argumentativ
- exerciții de ordonare a paragrafelor
- exerciții de relaționare a propozițiilor prin conectori
- exerciții de elaborare a unui text de tip opinie/argumentativ despre un text literar/eveniment petrecut în viața clasei sau un conflict identificat într-un text recomandat de profesor

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate

- exerciții de elaborare a unui text de tip explicativ despre un experiment de laborator
- exerciții de concepere a unui text în care să se prezinte o expoziție de pictură a clasei
- exerciții de redactare a unei recenzii realizate în vederea publicării în revista școlii

3.3. Aplicarea constantă a normelor privind etica redactării pentru crearea unor texte originale

- selectarea surselor de informare în funcție de relevanță
- exerciții de documentare pentru elaborarea unor lucrări de cercetare individuală și/sau în echipă
- exerciții de redactare a unor lucrări de cercetare, prin menționarea surselor de informare/documentare

3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate

- elaborarea unui plan personal de lucru, urmărind corectarea comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate
- exerciții de rescriere a unor texte personale

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Clasa a VIII-a

4.1. Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii bulgare literare pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative

- selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat/nuanțat intenția comunicativă
- formularea de enunțuri în care elevii solicită/ofere informații detaliate cu privire la impresiile, emoțiile lor în fața unor probleme diverse
- dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse/moderate de un alt coleg

4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse

- exerciții, în grup, de prezentare a unor texte narative, lirice și dramatice, considerate de elevi ca fiind atractive
- exerciții de susținere a unei prezentări orale cuprinzând intenționat greșeli pe care participanții la dialog să le identifice
- exerciții de evidențiere a opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate
- organizarea de mese rotunde în care au loc dezbateri în scopul exprimării unor opinii

argumentate cu privire la un text narativ/descriptiv studiat

4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne

- realizarea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greșeli identificate în diverse texte orale și scrise
- exerciții de substituție a termenilor, pentru observarea modificării sensului enunțului

4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare

- alcătuirea de texte scurte în care elevii să utilizeze corect normele limbii standard
- completarea unor texte lacunare cu termeni/cuvinte adecvate mesajului pe care intenționează să-l transmită, respectând relația normă-abatere-uz

4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice (analiză, sinteză, generalizare și abstractizare) prin utilizarea deprinderilor de comunicare corectă în limba bulgară literară, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- redactarea unor texte care tratează aceeași temă în registre diferite
- redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare
- formularea și completarea unor chestionare referitoare la înțelesul unor cuvinte/expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere

5. Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a VIII-a

5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de anumite tradiții și valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, descrise în cărțile citite

- dezbateri privitoare la folosirea stereotipurilor privitoare la diverse culturi
- exerciții de redactare de texte diverse (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare a evenimentelor socioculturale, broșuri/ghiduri turistice și alte tipuri) care să promoveze interculturalitatea

5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare

- prezentări orale sau scrise privitoare la unele țări/regiuni din Bulgaria cunoscute, vizitate, evidențiind tiparele culturale
- exerciții de receptare a unui set de valori recunoscute social și cultural, manifestând toleranță și respect pentru valorile celuilalt
- inițierea unor comunicări, prin corespondență, cu elevi din alte țări
- exerciții de identificare a valorilor specifice promovate în texte din literatura bulgară și din literatura universală

Conținuturi

Tema generală: REFLECȚII ASUPRA LUMII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> - Elemente specifice argumentării (teză, ipoteză, justificare, probă/exemplu) - Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: compararea ideilor, a punctelor de vedere, a intențiilor de comunicare, a emoțiilor, a atitudinilor și a scopurilor comunicative - Strategii de ascultare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor și evaluarea lui critică; evaluarea celor spuse de interlocutor, prin raportare la ceea ce știe elevul sau în relație cu propriile opinii - Argumentare și persuasiune. Apelul la argumente raționale (fapte, exemple, dovezi), apelul la patos (emoția), apelul la etos (valori morale). Forța enunțurilor în argumentare (fapte, opinii, mărturii, concepții personale, idei preconceptuate). Structura textului argumentativ - Comportamente nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv - Accentuarea și modificarea mesajului prin elemente paraverbale - Atitudini comunicative: spirit critic, flexibilitate, asertivitate, disponibilitate la negociere, nonconflictualitate, fair-play. Inteligența emoțională: folosirea inteligenței emoționale în negocierea unor puncte de vedere
	<p>➤ Texte orale propuse pentru ascultare: știri, dezbateri, talk-show, diverse programe TV, literatură peaudiobook (romane ale formării, de exemplu)</p> <p>➤ Tipuri de interacțiune propuse: argumentarea unui punct de vedere și negocierea unor puncte de vedere încadrul unor dezbateri cu doi sau mai mulți participanți</p>
Lectură	<p><i>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Text epic. Text liric. Text dramatic - Textul argumentativ - Texte care combină diverse tipuri (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ) - Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii - Strategii de interpretare: argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite, interpretări multiple, dezbateri pe marginea textelor citite, interpretarea limbajului figurat (aliterația, hiperbola, antiteza) - Monitorizarea și evaluarea propriei lecturi
	<p>➤ Texte recomandate:</p> <p>(a) <i>texte continue, literare și nonliterare: poezii, piese de teatru, maxime și proverbe, povestiri, nuvele, romane, jurnale, memorii; articole de opinie, eseuri, recenzii pe web ale unei cărți/cronici de film</i></p> <p>(b) <i>texte discontinue: cataloage, indexuri</i></p> <p>(c) <i>texte multimodale: articole din ziare/reviste, ilustrate cu imagini</i></p>

Redactare	<p><i>La conținuturile din clasa a VII-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii, cu accent pe: <ul style="list-style-type: none"> a) prezentarea textului în fața unui public b) evaluarea feedbackului primit c) integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare - Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie, ordinea argumentelor în textul argumentativ - Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului - Alte aspecte: redactare de mână-redactare computerizată - Etica redactării: originalitate
<p>➤ Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: text de opinie, text argumentativ, recenzie a unei cărți, cronică de film/spectacol</p>	
Elemente de construcție a comunicării	<p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noțiuni de sintaxă. Discursul (actualizare). Fraza. Relațiile sintactice în propoziție și în frază (interdependență, coordonare și subordonare). Mijloacele de realizare a relațiilor sintactice în propoziție și în frază - Verbul (actualizare). Verbele personale și verbele impersonale - Pronumele (actualizare). Pronumele interogativ și relativ. Forme, cazuri și funcții sintactice. Locuțiunea adverbială - Prepoziția (actualizare). Locuțiunea prepozițională - Conjunția (actualizare). Locuțiunile conjuncționale - Sintaxa propoziției (actualizare) - Predicatul (actualizare) Predicatul verbal și cel nominal - Subiectul (actualizare) Subiectul exprimat și cel neexprimat. Subiectul unor verbe personale folosite ca impersonale - Atributul (actualizare). Tipurile de atribute în limba bulgară - Complementul (actualizare). Tipurile de complemente circumstanțiale în limba bulgară. Complementul direct. Complementul indirect <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii bulgare <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lexicul (actualizare) - Cuvintele moștenite, arhaismele și cuvintele împrumutate. Limba literară, limba populară, limba vorbită, limba scrisă - Mijloacele de îmbogățire a vocabularului (actualizare). Familia de cuvinte (actualizare) - Prefixoidele. Sufixoidele - Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului; - Imprumuturile lexicale (vechi și noi) - Cuvintele polisemantice. Polisemia în raporturile ei cu omonimia <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Variații de registru. Jargonul, argoul. Limbaj colocvial,

	limbaj cultivat (familiarizare)
Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> - Modele comportamentale în textele literaturii universale - Empatie și deschidere. Noi și ceilalți - Valori culturale universal valabile în context european/ mondial

În studierea conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul explicativ al limbii bulgare* și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Sugestii metodologice

Actuala programă de limba și literatura bulgară maternă își propune să asigure dezvoltarea competențelor de utilizare a limbii bulgare materne de către elevii din gimnaziu, pornind de la satutul de limbă maternă și de disciplină de studiu. În acest sens, competențele dobândite în cadrul acestei discipline au un caracter instrumental, pe de-o parte, sprijinind procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, iar, pe de altă parte, pe termen lung, acestea asigură dezvoltarea competenței cheie „a învăța să înveți”.

Ca limbă maternă, limba bulgară se va studia pornind de la practica rațională și funcțională, raportarea la normă fiind mijlocul de corecție a erorilor, în scopul asigurării unei comunicări eficiente. Uzul rațional și structurat al limbii bulgare reprezintă deopotrivă un instrument necesar codării/decodării mesajului din texte de diverse tipuri (orale și/sau scrise; continue/discontinue/mixte; ficționale/nonficționale), dar și una dintre finalitățile disciplinei, ceea ce conferă limbii materne rolul de instrument principal de acces la cunoaștere și de învățare pe tot parcursul vieții. De asemenea, în calitate sa de disciplină de studiu, limba și literatura bulgară maternă se află în centrul construcției identitare, prin apelul la valorile culturale naționale și, prin studiul acestora, la modelul bulgar al ființei, corelat însă cu valorile europene, interculturale și multiculturală. Tot în cadrul gimnaziului se formează gustul pentru lectură, pentru artă, limba și literatura bulgară maternă contribuind la formarea gustului estetic.

Finalitatea urmărită de programă este formarea unui individ capabil să utilizeze limba bulgară în scopul învățării, atât în cursul școlarității, cât și pe tot parcursul vieții; un individ capabil să utilizeze limba bulgară în scopul inserției sociale, ca limbă a schimburilor comerciale, sociale etc.; un individ care își asumă propria identitate lingvistică și culturală, fiind, în același timp, sensibil la valorile interculturale și multiculturală, în contextul (auto)descoperirii și al (auto)construirii.

În procesul de predare-învățare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul elementar de deținere a competențelor cheie (de la ciclul primar) la nivelul intermediar în gimnaziu, asigurându-se construirea nivelului funcțional din ciclul secundar inferior/superior, respectându-se principiul gradualității achizițiilor.

Situarea elevului în centrul activităților destinate formării sale favorizează dobândirea de cunoștințe și abilități de operare cu acestea, cultivând atitudini care asigură adaptarea, controlul asupra propriei formări, respectiv, monitorizarea acesteia. Competențele specifice reprezintă trepte în structurarea comunicării orale și scrise/a redactării, astfel încât absolventul de gimnaziu să facă din limba maternă instrumentul principal de:

- căutare, colectare, procesare de informații și receptare de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje/texte ascultate/texte citite;
- exprimare a unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare;
- participare la interacțiuni verbale în diverse contexte școlare și extrașcolare, în cadrul unui dialog proactiv;
- integrare a valorilor identitare, comunitare și estetice.

Principii didactice

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

1. *abordarea comunicativ-funcțională* a conținutului lingvistic, pornind de la faptele de limbă, de la actele de vorbire și dobândind aplicație în utilizarea contextuală a cunoștințelor;
2. *accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii*, având în vedere impunerea abordării limbii nu ca sistem abstract de semne, ci ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei orale și scrise, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
3. *implementarea demersurilor didactice de însușire și exersare activă, implicativă, ludică a limbii*;
4. *susținerea perspectivei holistice* asupra achiziției limbilor, prin proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea/exersarea integrată a competențelor de bază (receptare de mesaj oral, producere de mesaj oral, receptare de mesaj scris, producere de mesaj scris), într-o manieră complementară;
5. *conceptele de gramatică*, reprezentând noțiuni-ancoră, cu rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, clarificarea lor având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea controlată, pretențioasă, eficientă, racordată la specificul situației de comunicare;
6. *stimularea gândirii creative prin limbă*, în vederea formării unei personalități

- autonome, capabile să-și prezinte propriile păreri, să accepte diversitatea de idei și opinii;
7. *implementarea în conținut a viziunii identitare și interculturale*, în vederea asimilării limbii prin conținuturi culturale reprezentative;
 8. *transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, extrașcolare* (de exemplu: organizarea activităților în medii extrașcolare de tip muzeu, cinematograf, structurat de principiile metodei proiectului) și *implementarea „realității exterioare”* în clasă (de exemplu: valorificarea în activitățile școlare a emisiunilor tv, a instruirii asistate de calculator etc.).

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru domeniile Comunicare, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării s-a făcut din rațiuni metodologice, deoarece în actul comunicării acestea fuzionează, fapt care face necesară predarea integrată și propune elevilor sarcini de învățare cu un accentuat caracter utilitar, relevante pentru inserția socială de succes în viitoarea viață de adult.

Programa propune conținuturi structurate pe teme care reflectă, la nivel de maximă generalitate, vârsta școlară a fiecărei clase. Astfel, se construiește treptat și concentric universul cognitiv al elevului de gimnaziu, valorificând orizontul specific fiecărei vârste.

În lectura programei se propune să se țină cont de faptul că la nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/ sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

Conținutul prevăzut în această programă propune un demers achizițional progresiv, „în spirală”, ceea ce presupune permanenta corelare pragmatică și funcțională dintre vechi și nou. Structurarea tematică a conținutului permite exersarea unui vocabular și a unor acte de vorbire indispensabile dintr-o cultură comunicațională cotidiană, eficientă.

În prelucrarea metodică a propunerilor de conținut centrate pe această competență se propune raportarea la următoarele criterii:

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
<p>Se vor selecta 8 texte de bază, destinate studiului aprofundat. Textele literare și nonliterare originale grupate în jurul unei tematici comune vor fi alese din literatura bulgară și universală, prin raportare la cerințele și la nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 8 texte de bază (4 literare și 4 nonliterare). Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 900-1000 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară.</p>	<p>Se vor selecta 8 texte de bază, destinate studiului aprofundat. Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune, vor fi alese din literatura bulgară și universală, prin raportare la cerințele și la nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 8 texte de bază (4 literare și 4 nonliterare). Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 1200-1300 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară. La cele 8 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.</p>	<p>Se vor selecta 10 texte de bază, destinate studiului aprofundat. Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune, vor fi alese din literatura bulgară și universală, prin raportare la cerințele și la nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 10 texte de bază (5 literare și 5 nonliterare). Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 1500-1700 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară. Se recomandă o variantă de asociere în funcție de temele propuse.</p>	<p>Se vor selecta 10 texte de bază, destinate studiului aprofundat. Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune. Textele de bază vor fi preluate din literatura bulgară și universală, prin raportare la nevoile de instruire ale elevilor. Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 5 texte literare de bază, respectiv 5 texte nonliterare. Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 1800-2000 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile de teorie literară studiate. Se recomandă o variantă de asociere a tipurilor de discurs cu temele propuse.</p>

La cele 8 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.		La cele 10 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.	La cele 10 texte de bază se vor adăuga 5 texte suplimentare.
--	--	---	---

Programa prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică (**Eu și universul meu familiar, Eu și lumea din jurul meu, Orizonturile lumii și ale cunoașterii, Reflecții asupra lumii**). Din fiecare temă se vor propune minimum 4 – maximum 6 subteme, fiecare dintre ele constituind centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând toate domeniile de conținut (Comunicare orală/Lectură/Redactare/Elemente de construcție a comunicării) și vor fi vizate toate competențele generale.

Alături de competențele vizate, programa propune conținuturi și activități de învățare, prin care elevii vor aplica și monitoriza propria învățare. Programa este deschisă, flexibilă și permite profesorului manifestarea creativității și a vocației sale culturale, eliminând abordările excesiv teoretizante și asigurând flexibilitatea și eficiența în procesul de formare a competențelor cheie.

Formarea și dezvoltarea competențelor lingvistice se va realiza prin raportare permanentă la elementele reprezentative ale culturii bulgare.

În noua viziune – așa cum aceasta este introdusă în programa ciclului primar – se acordă o atenție specială receptării modelelor lingvistice variate și exersării producerii orale și scrise de mesaje. Noțiunile de gramatică vor constitui elemente structurante ale comunicării, ca atare, în prelucrarea didactică a acestui conținut, profesorul trebuie să se raporteze la pragmatica comunicării funcționale.

Competența 1.

Formarea la elev a unor deprinderi de **ascultare activă** este o componentă importantă a competenței de comunicare. Se va urmări educarea/dezvoltarea atenției și a concentrării în procesul ascultării active, utilizându-se atât elementele verbale, nonverbale (mimică, gesturi, postură, proxemică), cât și cele paraverbale (intonație, ritm al vorbirii, fluentă, pauzele în vorbire etc.) și conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă. Pentru deprinderile de **producere de texte orale** se conștientizează importanța publicului, intenționalitatea comunicativă și efectele pe care le produce actul în sine.

Competența 2.

Receptarea **textelor scrise** se poate face pornind de la fragmente dintr-o operă literară audiată (scenariu radiofonic) sau vizionată (scenariu de film) și compararea acestora cu textul scris, din punctul de vedere al structurii actelor de limbaj implicate. Compararea textelor scrise cu texte orale (sau mixte, pe aceeași temă), prin audiere, apoi audiere și vizionare, respectiv audiere, vizionare și apoi citire, va evidenția efectele cumulării tipurilor de limbaje implicate în receptare și accesul la sens/ construirea sensurilor plurale.

În privința receptării textelor scrise, accentele formative vizează semnificații și implică explorarea acestora la nivelul textului scris (literar și nonliterar). Structurarea competențelor se raportează la procesul lecturii din cadrul de referință al evaluărilor internaționale (1), la cadrul european de formare a competenței de lectură LiFT (2). Din perspectiva PIRLS și PISA, lectura, în scop informativ sau în scop estetic, înseamnă comprehensiune și interpretare, competențe care se construiesc treptat, de la simplu la complex, prin antrenarea a patru procese cognitive esențiale: *identificarea* de informații explicit formulate, *realizarea* de deducții simple, *integrarea și interpretarea* ideilor și a informațiilor, *evaluarea critică* a conținutului și a elementelor textuale. În demersurile focalizate pe formareacompetențelor de lectură, cadrul didactic va proiecta activități coerente pentru antrenarea treptată a celor patru procese, care să ducă la o înțelegere aprofundată a textelor, la evaluări critice, la formulare de răspunsuri personale cu privire la sens/sensuri, susținute cu elemente/cu exemple din textele scrise. LiFT pledează pentru importanța trezirii interesului elevului, ca prim pas pentru formarea unei atitudini pozitive față de cunoașterea lumii prin lectură. Investigarea lumilor ficționale, prin sarcini simple, dar relevante pentru elevi, îi ajută să extragă informația semnificativă dintr-un text, să o identifice în universul său, să compare lumea reală cu cea ficțională și să-și susțină punctele de vedere cu argumente valide.

Competența 3.

Ca și în cazul celorlalte competențe, conținuturile se studiază gradual, de la simplu la complex, de la redactarea unui bilet la alcătuirea unei compuneri; se va urmări atât redactarea de texte nonliterare, utilitare, jurnalistice, administrative, cât și literare. Se pornește de la însușirea unor deprinderi de scriere pe baza unui subiect și a unui format, urmărind o anumită intenționalitate, continuându-se cu argumentarea, utilizarea tehnologiei informației, până la dezvoltarea preocupării pentru scrierea corectă, adecvată situației de comunicare și scopului, originalitatea și etica redactării, a interesului pentru obținerea feedbackului, respectiv, monitorizarea și îmbunătățirea propriului comportament și a propriei atitudini privitoare la scris.

Alături de exercițiile individuale, se pot valoriza experiențele de interacțiune/scriere în grup, care pun bazele comunicării eficiente și ale socializării. Se poate utiliza o gamă variată de coduri, pe lângă cel lingvistic (muzical – ritm, melodie, iconic – desen, pictură, colaj etc), dar și o gamă variată de instrumente de redactare: tradiționale (pix, stilou, creion), moderne (computer – competența TIC, telefon – redactare SMS, tabletă – redactare de e-mailuri, mesaje chat, redactare de texte pentru rețele de socializare).

Competența de redactare și inserarea acesteia și în rândul competențelor transcurriculare, va viza, de asemenea, scrierea de texte despre texte literare, cât și texte despre texte nonliterare (recenzii, prezentări de carte, spectacole etc.), pornind de la modelul unor texte continue și noncontinue/mixte (interpretarea unei diagrame, a unei reclame, a unui afiș etc.).

Competența 4.

Formarea și dezvoltarea acestei competențe generale se realizează printr-un demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor. Se urmărește astfel limba în funcțiune (limbajul) și nu limba abstractă, reevaluându-se rolul limbii în formarea și în buna funcționare a gândirii. Dezvoltarea competențelor aferente se reflectă în structuri sintactice în uz, privilegiindu-se sensul și nu forma, pornind de la conceptul de structură, tipar propozițional, frastic, pentru ca în final să se ajungă la construcții sintactice/text. Cunoștințele lingvistice îi vor folosi elevului să-și dezvolte deprinderile de exprimare și de receptare corectă și eficientă a unor texte de dimensiuni și tipuri diferite, să exerseze cu succes toate funcțiile limbajului, în viața personală, școlară, socială, în contexte formale/informale variate.

Competența 5.

În vederea formării competenței 5, *Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural*, în cadrul temelor propuse spre dezbateri cu elevii de gimnaziu, predarea-învățarea-evaluarea se vor face integrat, pornind de la conținuturile de literatură, spre cele de utilizare a limbii, pentru a se completa cu valori identitare specifice. Astfel, competența va urmări descoperirea propriei identități în cadrul unei teme de tipul *Identitate personală*, exprimarea propriilor emoții și trăiri față de valorile naționale și universale etc. Se va utiliza cel puțin un text cu conținut identitar, aparținând unui autor canonic, la fiecare clasă. Oferta ideatică a textelor va viza atât complexul identitar (identitate și toleranță, valori identitare), cultivarea sentimentului de apartenență la cultura și valorile bulgare, cât și dezvoltarea gustului estetic, prin lectura unor opere a căror valoare este recunoscută de către exegeza literară.

Competența generală		Competențe specifice	Sugestii metodologice
V	Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural	5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi	<p>Se poate proiecta o temă cu genericul <i>Locul natal/Comunitatea în care m-am format</i>, utilizându-se un text cu conținut identitar, aparținând unui scriitor canonic.</p> <p>Se pot utiliza texte care prezintă mituri, texte esențiale din literatura bulgară veche pentru a se evidenția modul în care aceste mituri se regăsesc în literatura contemporană. De asemenea, se pot alege texte din literatura cultă și/sau texte din folclorul copiilor din diferite zone culturale care ilustrează tema copilăriei, a călătoriei inițiatice, a cunoașterii etc.</p> <p>Se pot utiliza jocuri de identificare a trăsăturilor unor tradiții și obiceiuri locale și/sau de raportare la tradițiile naționale.</p> <p>Exercițiile vor avea un caracter aplicativ, care să valorifice experiența personală a elevului și specificul zonei în care trăiește.</p>

		5.2. Identificarea unor tipare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare	<p>Se recomandă vizionarea de spectacole de teatru, de film.</p> <p>Pornind de la teme de tipul: <i>Identitate personală</i>, se pot asocia teme ca <i>Prieteni din lumea animalelor</i>, <i>Prieteni imaginari</i>, <i>Valorile mele</i>.</p> <p>Se va analiza, cu elevii, sistemul propriu de valori, ideea de prietenie/colaborare interetnică, de protejare a mediului înconjurător etc.</p>
VI	Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural	5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții ale comunității în care trăiește și ale unor comunități aparținând altor etnii	<p>Se poate elabora o temă prin care se poate urmări asumarea identității lingvistice (<i>Lectură și cunoaștere</i>), în contextul căreia se pot investiga identitatea proprie, dar și diversitatea unor contexte socioculturale, cu ajutorul lecturii.</p> <p>Tema <i>Limbă și identitate</i> poate fi ilustrată cu ajutorul unor jocuri care să prezinte importanța limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>De exemplu, un joc ilustrativ pentru utilizarea limbii bulgare în cadrul examenelor: se poate distribui un test, elevii fiind puși în situația de a înțelege sarcina de lucru pentru a o putea rezolva.</p>
			<p>Se pot utiliza și teme precum <i>Jocuri de cuvinte</i> sau <i>Comentarea/ discutarea unor proverbe, expresii</i> utilizându-se texte cu conținut identitar sau provenind din folclor.</p>
		5.2. Analiza unor tipare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare	<p>Pentru ilustrarea temei copilăriei, se pot alege proiecte de prezentare a perspectivei sincronice și/sau diacronice, în diferite zone culturale sau opere din literatura bulgară și universală, arte plastice, cinematografie etc.</p> <p>Analiza comportamentului/mentalității unor personaje din folclorul literar național și/sau internațional, evidențiindu-se valoarea de model/tipar comportamental pe care îl promovează</p>
VII	Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural	5.1. Compararea unor tradiții bulgare cu cele ale unor tradiții din alte culturi	<p>Un conținut tematic pertinent este <i>Tradiții și obiceiuri</i>, acesta investigând atât valorile naționale, pentru dezvoltarea competenței, cât și valorile altor culturi, prin abordarea comparativă, evidențiindu-se asemănările și deosebirile.</p> <p>Pot fi alese filme documentare care prezintă aspecte ale unor tradiții, din diferite zone culturale, pentru a se evidenția diferențele, în vederea cultivării la elevi a respectului pentru valorile altora și a toleranței.</p> <p>Se pot realiza prezentări referitoare la tradiții și obiceiuri din zona de origine, prin utilizarea mijloacelor tehnologice moderne (ilustrarea modului în care sărbătorile de iarnă se desfășoară în diferite zone ale lumii).</p>
		5.2. Compararea tiparelor privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare	<p>Competența poate fi dezvoltată pornindu-se de la o temă cu genericul: <i>Valorile mele, valorile celorlalți</i>, cu scopul investigării valorilor culturale ale spațiului/comunității.</p> <p>În contextul dezbaterii temei legate de tradiții și obiceiuri, se recomandă completarea dezbaterii din cadrul curriculumului obligatoriu, cu activități extracurriculare, precum vizionarea de spectacole, organizarea de spectacole</p>

			<p>tradiționale, cu participarea unor specialiști în domeniul folclorului, etnologiei (eventual, de la centrele culturale).</p> <p>Valorificând competențele și cunoștințele dobândite la istorie, la geografie, se pot evidenția aspectele păstrate în literatura bulgară modernă și contemporană.</p> <p>Se pot realiza site-uri, bloguri de promovare a zonei de origine, prin evidențierea specificului local și a influențelor provenite din zonele geografice limitrofe, din punct de vedere lingvistic, literar, folcloric, social etc.</p>
			<p>S-ar putea concepe o temă de tipul: <i>Cărți fondatoare</i>, prin intermediul acesteia putându-se investiga valorile naționale, respectiv, identitatea proprie raportată la acestea, dar și valorile aparținând altor culturi.</p>
VIII	Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural	5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de anumite tradiții și valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, descrise în cărțile citite	Se pot analiza texte descriind tradiții și obiceiuri aparținând altor etnii, în vederea analizei acestora.
		5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare	<p>Tot în contextul temei <i>Cărți fondatoare</i>, însă demersul investigativ va urmări un scriitor tradus și impus la nivel european.</p> <p>Tema utilizată ar putea fi <i>Prietenia</i>, urmărindu-se însă o prietenie interculturală.</p>
			<p>Se pot utiliza texte din literatura bulgară și/sau universală, secvențe ecranizate, în care se prezintă anumite tipare comportamentale, lingvistice din diferite zone ale țării și/sau ale lumii.</p> <p>Se pot realiza proiecte de tipul <i>Respect pentru diversitate</i> (spre exemplu: https://www.britishcouncil.ro/sites/default/files/ghid-respecting-diversity.pdf).</p> <p>Indiferent de tema/temele abordate, de la <i>Cărți fondatoare</i>, la <i>Prietenia</i>, <i>Libertăți</i>, <i>obligații</i>, <i>datorii</i> sau <i>Spirit civic</i>, <i>responsabilitate</i>, <i>etică</i>, se va porni de la texte ilustrative, ca pretexte pentru o dezbatere asupra modelelor.</p>

Metode didactice recomandate:

Activități de evocare și de motivare: brainstorming, hârtia de un minut, lanțul ideilor, copacul ideilor.

Activități de studiu individual și de redactare: tehnica SINELG; scaunul autorului; creativitatea ghidată – printr-o imagine, prin întrebări, prin opera literară; maratonul de scriere.

Activități de învățare prin cooperare: lectura în perechi – rezumatul în perechi; interviu în direct; *Amvâzut, am citit!*; recapitularea prin rotație; comerțul cu probleme; cubul.

Activități bazate pe argumentare: tabelul T, argumente – contraargumente. Activități bazate pe dezbateri: linia valorilor, dezbateri de tip panel.

Activități de rezolvare a situațiilor-problemă: brainstormingul, piramide sau bulgărele de zăpadă. Activități bazate pe investigație: metoda pălăriilor gânditoare; tehnica Lotus; *Ce se întâmplă dacă... ?*; *Cum folosim ... ?*; explozia stelară; cadranele.

Activități de organizare grafică a informațiilor: ciorchinele; diagrama Venn; rețeaua personajelor; tehnica blazonului; posterul.

Activități de reflecție: întrebări factuale, conceptuale, controversale, cvintetul; eseul de cinci minute; anunțul de mică publicitate; turul galeriei; portofoliul.

Activități bazate pe jocuri: jocul de rol; procesul literar; puzzle; locuri celebre; benzi desenate.

Metode centrate pe receptarea mesajului oral (ascultarea)

Metode de pre-ascultare: potrivire cuvânt-imagie, perechi minimale de cuvinte în enunțuri, exerciții de completare, serii de sinonime-antonime, sarcini pentru mișcare corporală, sarcini de selectare de informație etc.

Metode de ascultare propriu-zisă: exerciții de reformulare, tabele de completat, scheme, exerciții de rearanjare a textului etc.

Metode de post-ascultare: joc de rol, exerciții de tip povestire, descriere, posterul, afișul etc.

Metode centrate pe receptarea mesajului scris (lectura)

Metode de pre-lectură: jocuri didactice, joc de asocieri etc.

Metode de lectură propriu-zisă: ordonarea de paragrafe, alegerea unor subtitluri pentru paragrafe prin tehnica potrivirii, exerciții pentru lectura imediată, rezumarea, exerciții cu itemi dihotomici (de tip adevărat-fals), exerciții de completare, exerciții cu alegere multiplă, de transfer al informației, exerciții de editare (corectarea greșelilor) etc.

Metode de post-lectură (interpretare și producere): povestirea dramatizată, cutiuța cu povești, jurnalul de lectură, cartea de vizită a personajului etc.

Metode centrate pe producere de mesaje orale (vorbirea): harta întâmplărilor, reacții la situații date (cu material suport), exerciții tip descriere de imagine, povestire cu/sau material support vizual, exerciții tip comparație, exerciții de tip argumentativ, jurnalistul-cameleon, răspuns personal, critic și creativ etc.

Metode centrate pe producere de mesaje scrise (scrierea): monolog, harta întâmplărilor, tehnica ziarului, exerciții pentru scrierea reflexivă, autobiografia imaginară, jurnal de impresii, scriere de texte pe baza textelor date (scrierea după texte multiple), scrierea individuală, scrierea în colaborare etc.

Metodele, tehnicile didactice propuse au caracter orientativ. Se recomandă ca profesorul să-și structureze demersul didactic în funcție de specificul individual și colectiv al clasei de elevi, însă în proiectarea scenariului didactic să se țină cont de necesitatea exersării integrate a celor patru competențe de bază (receptare și producere de mesaj oral, receptare și producere de mesaj scris). De asemenea, se poate opta pentru o sporire a gradului de dificultate a aplicațiilor și a exercițiilor propuse, în funcție de nivelul clasei, prin tratare diferențiată a elevilor capabili de performanțe înalte.

Evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor se raportează la elementele de noutate ale programei. Astfel, evaluarea va depăși nivelul primar al conținuturilor însușite și va urmări, în același timp, deprinderi și atitudini. Astfel, pentru evaluarea unei competențe de tipul *Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate*, se va evalua 1) cunoașterea etapelor procesului de scriere (conținuturi); 2) aplicarea cunoștințelor în procesul de scriere (deprinderi); 3) calitatea scrierii (preocuparea pentru o scriere de calitate – atitudini);

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea metodelor tradiționale de evaluare cu cele ale evaluării formative, prin utilizarea unor tehnici și metode moderne care vizează atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: autoevaluarea, interevaluarea, posterul, afișul, portofoliul, proiectul, studiul de caz etc).

Date fiind noutățile propuse de programă, se recomandă atât evaluarea de proces (evoluția de la un nivel de competență la altul, efortul făcut de elev în vederea dobândirii competenței), cât și cea de produs (calitatea compunerii, a prezentării, a afișului etc).

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

- a. în cazul competenței de receptare și de producere a unor texte orale în diverse situații de comunicare se va avea în vedere raportarea la actele de limbaj;
- b. la receptarea textelor de diverse tipuri se va pune accent pe comprehensiune, pe interpretare și pe atitudine comunicativă, urmărindu-se progresia competenței de lectură prin racordare la

cadrele internaționale de referință;

- c. la redactarea unor texte de diverse tipuri se va avea în vedere diversificarea tipurilor de texte prin adaptare la situații cotidiene de viață și la diferite tipuri de texte, în cazul scrierilor despre textul literar/nonliterar;
- d. în cazul evaluării competenței de folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicarea orală și scrisă se propune raportarea la viziunea integrală asupra limbii, punându-se accent pe limba în funcțiune, pe gramatica în uz (cu folosirea orientativă a conceptelor de metalimbaj);
- e. competența generală 5 – *Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural* – vizează atât cultivarea dimensiunii identitare, cât și formarea de abilități de mediere și de înțelegere interculturală.

Texte sugerate

Clasa a V-a:

Всичко ново - Елин Пелин
Повехнала гора- народна песен
Пословици и поговорки
Който не работи не трябва да яде- народна приказка .
Лека нощ – Константин. Величков
На браздата-Елин Пелин
Крали Марко- Ангел Каралиичев
Бай Ганьо пътува- Алеко Константинов
Човекът побеждава с ума си- народна приказка
Вълк и овчар - народна приказка
Галената дъщеря - народна приказка
Царят на змиите - народна приказка
Борба до смърт - Йордан Йовков
Еленът и сърненцето- народна приказка
Славейчето- Тодор Влайков
Крилете на човека-Георги Караславов
На мама - Елисавета.Багряна
Богатият и Хитър Петър
Птици - А. Стоянов
В тая чудна бяла зима -стихотворение

Texte sugerate

Clasa a VI-a:

Звънчето на Рогуша- Стоян Даскалов
Хаджигенчовото училище- Любен Каравелов
Закъснелият- Камен Калчев
Босоногите деца- Христо Смирненски
Вчера, днес и утре- Кирил Назъров
БайГаньо у Иречека- Алеко Константинов
Иванчо и Иван- Камен Калчев
Пролет- Йордан Йовков
Старият вол- Елин Пелин
Земята приказва- Йордан Йовков
Наддумване- Ран Босилек
Иде ли...-Иван Вазов
Струна невеста - Българска народна песен

Ратай и Плевенският кадия- Българска народна песен
Що ми е мамо босилек -Българска народна песен
Бълкът и овенът– Христо Радевски
Писменост наша- Цветан Ангелов

Texte sugerate

Clasa a VII-a:

Хайдути – Христо Ботев
Баща и син-Христо Ботев
Ний-Христо Смирненски
Два са бора ред по редом расли- народна песен
Поръка на вятъра- народна песен
Ситен дъжд вали като маргарит- народна песен
Вълкът и овенът- Христо Радевски
Пази Боже сляпо да прогледа-Алеко Константинов
Ангелинка- Елин Пелин
Една българка – Иван Вазов
Немили – Недраги – Иван Вазов
Маминото детенце – Любен Каравелов
Андрешко-Елин Пелин
Печена тиква – Елин Пелин

Texte sugerate

Clasa a VIII-a:

Моята молитва – Христо Ботев
На прощаване –Христо Ботев
Де е България –Иван Вазов
Записки по българските въстания – Захари Стоянов
Апостолюът в прекеждие- Иван Вазов
Васил Левски-Апостолюът на свободата
Индже - Йордан Йовков
Мехмед Синап –Людмил Стоянов
Една българка – Иван Вазов
Дърво без корен– Николай Хаитов
Дядо Иоцо гледа – Иван Вазов
Изворът на Белоногата- Петко Славейков
Габровски шеги
Милионерът– Йордан Йовков
Един есенен ден по шосето– Павел Вежинов
Книгата учител-Лъчезар Станчев

Grup de lucru

Ecaterina Ganciov
Vieroslava Timar
Angelica Mihăilescu

Liceul Teoretic „Sfintii Kiril si Metodii”, Dudeștii Vechi, Județul Timiș
Ministerul Educației Naționale
Institutul de Științe ale Educației